

Informatienota voor de raad

Nummer:

Portefeuille : Stedelijke Ontwikkeling & Cultuur
Programma : 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Taakveld : 8.1 Ruimtelijke ordening

Steller : J. Romeijn
Afdeling : CS-PROF
Telefoon : 0320 - 278879
E-mail : j.romeijn@lelystad.nl

Datum : 30 oktober 2020

Onderwerp: De voortgang van de implementatie van de Omgevingswet van de gemeente Lelystad.

De raad neemt kennis van:

- De voortgang van de implementatie van de Omgevingswet in de gemeente Lelystad;
- De financiële aspecten rond de voorbereidingen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet;
- De planning van de implementatie van de Omgevingswet in de gemeente Lelystad.

Inleiding

De gemeenteraad is in mei 2020 door middel van een informatienota geïnformeerd over de voortgang van de implementatie van de Omgevingswet. Met deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de actuele stand van zaken van de implementatie van de Omgevingswet inclusief de planning en informeren we u over de financiële aspecten rond de voorbereidingen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Bij dit laatste punt zal ook aandacht besteed worden aan de door Lelystad ondersteunde motie over een budget neutrale overgang naar de Omgevingswet op de Algemene Ledenvergadering van de VNG van 25 september 2020.

Kernboodschap

1. Proces: de voorbereidingen voor de implementatie van de Omgevingswet in de gemeente Lelystad verlopen volgens planning. Dat betekent dat we naar verwachting op 1 januari 2022 over de vereiste regelgeving beschikken, de software beschikbaar en werkend is en de communicatie over de Omgevingswet met inwoners en bedrijven is opgestart;
2. Financiën: de budgetten voor implementatie voor 2020 en 2021 zijn toereikend. De onderzoeken die nodig zijn om zicht te krijgen op de structurele financiële effecten van de Omgevingswet lopen en zijn nog niet afgerond.

Toelichting van de kernboodschap

Hierna vindt u een toelichting op de kernboodschap. Voor de duidelijkheid is als ad 3 een schema met de planning toegevoegd.

Ad 1. Proces.

De belangrijkste instrumenten en processen voor de implementatie van de Omgevingswet zijn:

- a. Omgevingsvisie;
- b. Omgevingsplan;
- c. Pilot Omgevingsplan, (Boswijk);
- d. Omgevingsvergunning en Omgevingstafel;
- e. Toezicht en Handhaving;
- f. Digitaal Stelsel Omgevingswet;
- g. Participatie.

Bij elk onderdeel wordt de voortgang vermeld, aanvullende informatie verstrekt en de planning genoemd.

a. Omgevingsvisie

Voortgang

Het college heeft op 6 oktober 2020 besloten om de ontwerp-Omgevingsvisie vrij te geven voor inspraak en 6 weken ter visie te leggen. De periode van het ter visie leggen is gestart op 15 oktober 2020. Voor u was er op 8 oktober 2020 de mogelijkheid om geïnformeerd te worden over de Omgevingsvisie.

Aanvullende informatie

De Omgevingsvisie is het kader dat nodig is voor het ontwikkelen van verschillende andere instrumenten, zoals het Omgevingsplan. De ontwerp-Omgevingsvisie is opgesteld in samenspraak met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en ketenpartners. De ketenpartners hebben de mogelijkheid gehad om aanvullingen voor de ontwerp- Omgevingsvisie aan te dragen.

De door college en raad in 2021 vast te stellen Omgevingsvisie heeft een hoog abstractieniveau en is nog niet geheel aangepast aan de Omgevingswet. De ambitie is om in 2023 een nieuwe Omgevingsvisie vast te stellen en daarvoor ook een MER procedure (Milieueffectrapportage) te doorlopen.

In de Omgevingswet staat dat er uiterlijk 1 januari 2024 een Omgevingsvisie moet zijn.

Planning

Het is de planning dat de Omgevingsvisie in Q1 2021 wordt vastgesteld door het college en daarna door u wordt behandeld.

b. Omgevingsplan

Voortgang

Er wordt gewerkt aan het opstellen van een plan van aanpak (hierna PvA) voor het Omgevingsplan en voor de transitieperiode. Resultaat van dit PvA is dat er uiteindelijk één Omgevingsplan voor heel Lelystad wordt vastgesteld dat voldoet aan het gewenste ambitieniveau en de wettelijke vereisten.

Aanvullende informatie

In het PvA moet aangesloten worden bij de ambities van Lelystad Next Level en de Omgevingsvisie en moet invulling gegeven worden aan het door u vastgestelde ambitieniveau midden. Hiervoor hebt u kaders meegegeven in het vastgestelde Koersdocument 2040. Daarnaast moet er invulling gegeven worden aan vragen als: welke ruimte en flexibiliteit wilt u bieden voor activiteiten in de leefomgeving en welke rol wilt u als gemeenteraad bij het afwijken en wijzigen van het Omgevingsplan.

Voor het op te stellen PvA is ook nodig dat de Bruidsschat en instructieregels van Rijk, Provincie en waterschap geanalyseerd zijn: welke regels nemen we wel over en welke niet. Bij de Bruidsschat gaat het om regels van het Rijk die door het Invoeringsbesluit automatisch in het Omgevingsplan komen. De gemeente krijgt hierdoor de tijd om zelf een afweging te maken of en hoe ze deze onderwerpen willen regelen. Daarnaast worden de algemene regels die er nu zijn (lokale verordeningen) samengevoegd in de Verordening Fysieke Leefomgeving.

De transitieperiode loopt van 2022 tot 2029. In de Omgevingswet staat dat de gemeente op 1 januari 2029 een Omgevingsplan moet hebben.

Planning

In samenspraak met u wordt in Q4 2020 en Q1 2021 invulling gegeven aan het concreet worden van het ambitieniveau midden. Daarbij zullen de ervaringen uit het pilot Omgevingsplan (Boswijk) meegenomen worden en speelt het onderwerp participatie een rol.

De planning is dat het PvA in Q2 2021 afgerond wordt en ter vaststelling aan het college aangeboden wordt. De Verordening Fysieke Leefomgeving zal in Q4 2021 in conceptversie klaar zijn.

c. Pilot Omgevingsplan, (Boswijk)

Voortgang

Voor het pilot Omgevingsplan (Boswijk) wordt voor [alle onderdelen van de fysieke leefomgeving een Notitie inhoudelijke uitgangspunten](#) opgesteld. Op basis van deze notitie zijn een aantal onderwerpen 'uitgelicht' die worden gebruikt voor overleg richting de begeleidingscommissie en ten behoeve van daarop volgende participatie.

Aanvullende informatie

Het pilot Omgevingsplan is bedoeld om ervaring op te doen met het opstellen van een Omgevingsplan. Het pilot moet kennis opleveren over zowel de inhoud van het Omgevingsplan, de transitieperiode en de toekomstige werkwijze. Het resultaat van pilot Omgevingsplan is een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte wil de gemeente initiatieven stimuleren en regeldruk verminderen (uitnodigingsplanologie). Het op te stellen bestemmingsplan met verbrede reikwijdte hoeft en kan niet volledig voldoen aan de bepalingen van de Omgevingswet.

Het pilot Omgevingsplan loopt vooruit op de komst van de Omgevingswet en valt onder de Crisis- en herstelwet.

Planning

De komende maanden wordt de Notitie inhoudelijke uitgangspunten opgesteld. De daarin genoemde keuzethema's zullen voorgelegd worden aan de begeleidingscommissie Omgevingswet en in een later stadium in het kader van participatie aan bewoners, gebruikers en eventuele andere belanghebbenden. De input van de begeleidingscommissie Omgevingswet en de externen wordt verwerkt in de Nota van Uitgangspunten pilot Omgevingsplan Boswijk. Deze Nota van Uitgangspunten wordt vastgesteld door het college en daarna ter kennisneming aan u aangeboden.

Na het vaststellen van de Nota van Uitgangspunten door het college wordt het concept-ontwerp pilot Omgevingsplan afgerond en voorgelegd aan het college. Het college moet daarbij instemming geven aan tervisielegging van het ontwerp-pilot Omgevingsplan Boswijk.

Het pilot Omgevingsplan (bestemmingsplan met verbrede reikwijdte) moet voor 1 januari 2022 door het college worden vrijgegeven en als ontwerp ter visie worden gelegd. Dit plan wordt gelijktijdig ter kennisname naar u gezonden. Daarna zal het plan de gebruikelijke openbare procedure doorlopen waarna het in de loop van 2022 ter vaststelling aan u zal worden aangeboden.

d. Omgevingsvergunningen en Omgevingstafel

Voortgang

Op 1 januari 2021 is het proces Vergunningen ingericht conform de Omgevingswet. Op 1 januari 2021 is het proces van de Omgevingstafel ingericht en geïmplementeerd.

Aanvullende informatie

De Omgevingstafel is het overleg waarin de plannen van de initiatiefnemer besproken en getoetst worden door alle relevante gemeentelijke disciplines en de externe ketenpartners in aanwezigheid van de initiatiefnemer. Het proces Omgevingstafel is dan ook in regioverband tot stand gekomen.

Planning

De ambtelijke stuurgroep Implementatie Omgevingswet stelt het nieuwe werkproces Vergunningen in Q4 2020 vast. In 2021 vindt optimalisatie van dit proces plaats, waarbij gedacht moet worden aan het aanpassen van brieven en andere communicatie-uitingen en het evalueren van het proces.

e. Vergunning, Toezicht en Handhaving

Voortgang

Op dit moment wordt gewerkt aan het opstellen van handhaafbare regels. Dit krijgt o.a. vorm door het opstellen van de Verordening Fysieke leefomgeving, het opnemen van handhaafbare regels in het Omgevingsplan en het op goede wijze implementeren van de Bruidsschat.

Ook wordt gewerkt aan het updaten van het Uitvoeringsprogramma voor Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (hierna Uitvoeringsprogramma) binnen het fysieke domein. Dit Uitvoeringsprogramma wordt elk jaar aangepast en vastgesteld door het college. Het Uitvoeringsprogramma voor 2022 biedt een opmaat om al in 2022 aan de hand van opgedane ervaringen de consequenties van het beleid voor Vergunning, Toezicht en Handhaving in beeld te brengen.

Planning

De Verordening Fysieke Leefomgeving zal in Q4 2021 in conceptversie klaar zijn. Daarna wordt deze aan de raad ter vaststelling aangeboden. De vaststelling van het Uitvoeringsprogramma is een collegebevoegdheid.

f. Digitaal stelsel Omgevingswet

Voortgang

De aanbesteding voor het Digitaal stelsel Omgevingswet en voor de software voor Vergunning, Toezicht en Handhaving loopt. Bij de plansoftware gaat het om software voor het publiceren van Omgevingswetbesluiten. Deze software omvat daarnaast onder andere regelbeheerssoftware voor het maken van vragenbomen, waarmee inwoners en ondernemers een vergunningscheck, aanvraag of melding kunnen doen in het Digitaal stelsel Omgevingswet.

De software voor Vergunning, Toezicht en Handhaving zorgt voor het ontvangen van aanvragen en meldingen op het gebied van Vergunning, Toezicht en Handhaving. De software voor Vergunning, Toezicht en Handhaving wordt gekoppeld aan het Digitaal stelsel Omgevingswet.

Aanvullende informatie

Vervanging van de huidige software voor Vergunning, Toezicht en Handhaving is nodig omdat de huidige applicatie op termijn niet meer ondersteund wordt en ook niet goed aansluit bij de instrumenten van de Omgevingswet.

Om het Digitaal stelsel Omgevingswet goed in te kunnen richten en ter voorbereiding van het gebruik van de software is van belang dat er visie komt op het maken van het Omgevingsplan vanuit bestemmingsplannen, Bruidsschat en Verordening Fysieke Leefomgeving, en op het maken van vragenbomen. Er is verbinding nodig tussen beleid en uitvoering met betrekking tot juridische regels in het Omgevingsplan, de vertaling naar vragenbomen, de behandeling van vergunningaanvragen en meldingen, en het toezicht houden op de regels.

Planning

Naar verwachting worden beide aanbestedingen in Q1 2021 afgerond. Er wordt naar gestreefd dat het Digitaal stelsel Omgevingswet en de software voor Vergunning, Toezicht en Handhaving uiterlijk 1 juli 2021 werkend zijn. Dan is er een half jaar tijd om hiermee te oefenen. Volgens de Rijksoverheid is een oefenperiode van een half jaar voldoende.

g. Participatie

Voortgang

De visie is in concept gereed voor een eerste bespreking **met de werkgroep bestuurlijke vernieuwing uit de raad**. Deze visie is tevens voorzien van handvatten voor raad, bestuur en organisatie.

Aanvullende informatie

In het Participatiebeleid staat de visie op participatie en zijn de ervaringen met participatie verwerkt. De Participatieverordening is een verbreding van de bestaande Verordening. In de Verordening staat hoe het beleid wordt toegepast.

Participatie speelt een rol binnen het pilot Omgevingsplan (het beleid wordt in de praktijk getoetst), bij het Omgevingsplan (de lijst met verplichte participatie buitenplannen moet in balans zijn met het Participatiebeleid en de 'ja mits' moet aansluiten op de ruimte die aan participatie wordt gegeven), Omgevingstafel (handvatten voor initiatiefnemers) en Omgevingsvergunningen (toetsingskader voor vergunningverlening).

Planning

In Q4 2020 krijgt de werkgroep bestuurlijke vernieuwing **uit de raad** de mogelijkheid om de Participatievisie te toetsen en aan te vullen. Daarna, ook in Q4 2020, wordt de Participatievisie voorgelegd aan het college en in Q1 2021 vindt besluitvorming door u plaats.

Het is de bedoeling dat de Participatieverordening in Q2 2021 aan de raad **wordt voorgelegd**.

Ad 2. Financiën

In dit onderdeel vindt u informatie over de financiële aspecten die verbonden zijn aan de implementatie van de Omgevingswet.

Aanvullende informatie

Gemaakte afspraken en schatting kosten implementatie Omgevingswet

Over de kosten en baten van de Omgevingswet zijn interbestuurlijk afspraken gemaakt. Deze afspraken tussen minister, Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten zijn de basis voor de uitwerking en invoering van de Omgevingswet. Ze zijn vastgelegd in het Bestuursakkoord (2015) en het Financieel akkoord (2016). In 2018 is aanvullend hierop het beheerakkoord voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet vastgesteld in de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG.

In 2017 is door de gemeente Lelystad een eerste inschatting gedaan van de kosten voor de Omgevingswet. In 2018 is met behulp van het dialoogmodel van het VNG een nieuwe inschatting

gemaakt. Deze inschatting diende als onderbouwing van de interne budgetaanvraag. Deze kostenprognose is per onderwerp en per jaar ingedeeld.

Gedurende de afgelopen jaren is gebleken dat deze inschatting niet helemaal correct was. Hierdoor is elk jaar budget doorgeschoven. Voor dit jaar, 2020, was er € 1,4 miljoen budget beschikbaar, waarvan € 550.000 voor intern personeel en € 850.000 voor projectkosten.

De verwachting is dat van beide posten in totaal € 750.000 dit jaar niet besteed gaat worden en naar volgend jaar doorgeschoven zal worden. Daardoor heeft het uitstel van de inwerking van de Omgevingswet voor de voorbereidingen voor de implementatie binnen onze gemeente geen nadelige financiële gevolgen.

Structurele effecten en motie NOP

De kosten voor de implementatie van de Omgevingswet worden uit de bestaande middelen gedekt. Over de structurele kosten is tot op heden nog niet veel bekend. Duidelijk is dat gemeenten 70% van de uitvoeringskosten van het Digitaal stelsel Omgevingswet (dit is de plansoftware) moeten dragen. Ook zal er software aangeschaft moeten worden voor de aansluiting op het Digitaal stelsel Omgevingswet, zoals bij voorbeeld de software voor Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.

Duidelijk is dat de kosten voor de nieuwe plansoftware (Digitaal stelsel Omgevingswet) hoger zullen zijn dan de kosten van de huidige software. Wat de uiteindelijke extra kosten precies zullen zijn is onbekend. Dat komt omdat leveranciers nog volop bezig zijn met het ontwikkelen van de software. Op dit moment is er € 35.000 voor extra structurele kosten voor de plansoftware in de kadernota en begroting 2021 opgenomen. De verwachting is dat het vernieuwen van de software voor Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving geen extra kosten met zich zal brengen

Over de structurele effecten van de Omgevingswet bestaat nog geen duidelijkheid. Er wordt hard gewerkt aan het in kaart brengen van de leges waarbij het uitgangspunt is dat de leges kostendekkend zijn. Helaas kan er nog niks gezegd worden over de effecten. De effecten zijn vooral afhankelijk van de impact van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door het inschakelen van private kwaliteitsborgers. Deze wet treedt net als de Omgevingswet op 1 januari 2020 in werking. Er zijn landelijk nog te weinig proefprojecten om de impact te kunnen bepalen. Als we onderdelen vergunningsvrij maken, ontvangen we geen leges en is er uit deze leges geen dekking voor toezicht. Het vergunningsvrij maken van bepaalde categorieën is alleen budgetneutraal als er geen toezicht op gehouden wordt op deze categorieën. Op dit punt zullen er keuzes gemaakt moeten worden.

Het uitgangspunt bij alle structurele effecten vanuit onze gemeente is om deze zo veel mogelijk budgetneutraal ten opzichte van de huidige begroting te verwerken. Dat betekent bijvoorbeeld dat lagere legesinkomsten gelijk staan aan lagere kosten. De verwachting is echter dat de nieuwe opbrengsten niet op zullen wegen tegen de nieuwe kosten.

Daarom is er door o.a. de gemeente Noordoostpolder een motie ingediend bij de VNG, die met 99% van de stemmen is aangenomen. Deze motie draagt de VNG op om weer in gesprek te gaan met het Rijk over een compensatie voor de extra kosten zodat wij als gemeente geen tekort krijgen op onze begroting. De gemeente Lelystad heeft de door de gemeente Noordoostpolder ingediende motie gesteund.

Vanuit de VNG en het Rijk worden op dit moment diverse onderzoeken uitgevoerd naar de implementatie en de structurele kosten en opbrengsten. Hiervan zijn tot op heden nog geen resultaten bekend gemaakt.

Uiteraard worden de uitvoeringskosten voor de implementatie van de Omgevingswet actief gemonitord en wordt u hierover adequaat geïnformeerd.

Ad 3. Planning

Hieronder vindt u een schema met tijdsaanduiding voor de bij ad 1 genoemde instrumenten.

	nov-20	dec-20	jan-21	feb-21	mrt-21	apr-21	mei-21	jun-21	jul-21	aug-21	sep-21	okt-21	nov-21	dec-21
Omgevingsvisie	Besluitvorming college en ter visie legging Q4		Besluitvorming raad + communicatie Q1											
Omgevingsplan	Ambitieniveau midden bespreken met raad Q4 en Q1					Afronden PVA en ter vaststelling aanbieden aan college Q2								
Pilot Omgevingsplan Boswijk	Betrekken raad (via begeleidingscie) bij uitgangspunten voor het plan dmv voorleggen van uitgelichte thema's in het plangebied													
Omgevingsvergunningen		Besluitvorming proces door ambtelijke stuurgroep	Implementeren nieuw systeem en proces Omgevingsvergunning gereed Q4											
Omgevingstafel		Besluitvorming proces door ambtelijke stuurgroep	Implementeren proces Omgevingstafel gereed Q1											

	nov-20	dec-20	jan-21	feb-21	mrt-21	apr-21	mei-21	jun-21	jul-21	aug-21	sep-21	okt-21	nov-21	dec-21
Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO)			Aansluiting techniek DSL-LV, kennisopbouw en inrichtingskeuzen, besluitvorming via Governance IAM/stuurgroep Omgevingswet Q1/Q2						Voorbereiden inwerkingtreding, volledig gevuld DSO en werkende keten Q3 en Q4					
									Zelfstandig oefenen met casus en deels gevulde proefomgevingen Q3/Q4					
Toezicht en handhaving incl Wkb												Opstellen handhavingsbeleid en Verordening Fysieke Leefomgeving		
Participatie	Toetsen concept Participatievisie door raad Q4					Vaststellen Participatieverordening door raad Q2								
Communicatie								Communicatietraject inwoners en bedrijven						